

Digitalna vključenost gluhih in naglušnih uporabnikov TikToka: vpogledi v trenutno literaturo

dr. Ines Kožuh^{1,2}, Laura Horvat¹, dr. Andraž Petrovčič², Irena Lovrenčič Držanič¹

¹Univerza v Mariboru, Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko

²Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede

Digitalna vključenost v informacijski družbi

Maribor, 18. september 2025

Kazalo vsebine

- Uvod
- TikTok
- Digitalna vključenost oz. udejstvovanje
- Izzivi gluhih in naglušnih uporabnikov
- Pregled literature: ovire pri digitalnem udejstvovanju
- Pregled literature: priložnosti pri digitalnem udejstvovanju
- Sklepne ugotovitve

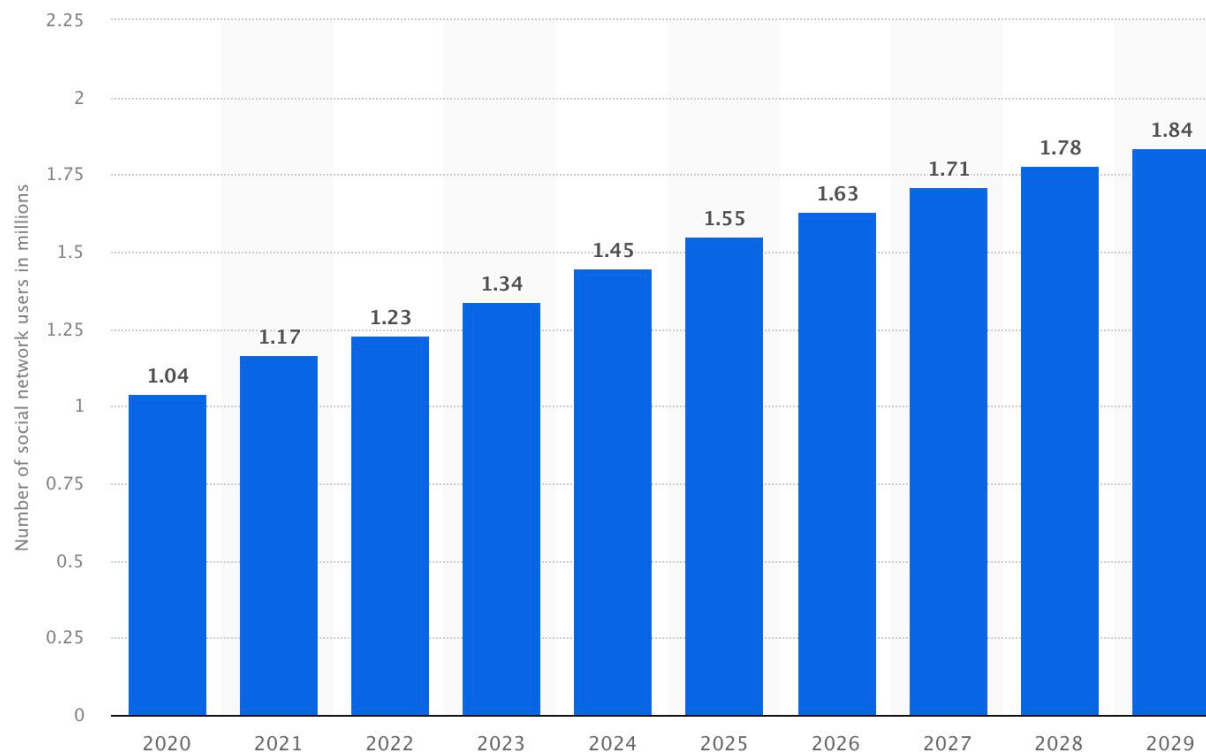
Uvod

- V svetu več kot 5% svetovnega prebivalstva z izgubo sluha, ki zahteva obravnavo.
- V Sloveniji 1.500 gluhih oseb, od tega jih okoli 1.000 uporablja slovenski znakovni jezik kot primarni jezik.
- Družbeni vpliv izgube sluha.
- Vloga družbenih medijev v novih oblikah povezovanja in komunikacije.

Uvod

Number of social network users in Slovenia from 2020 to 2029

(in millions)

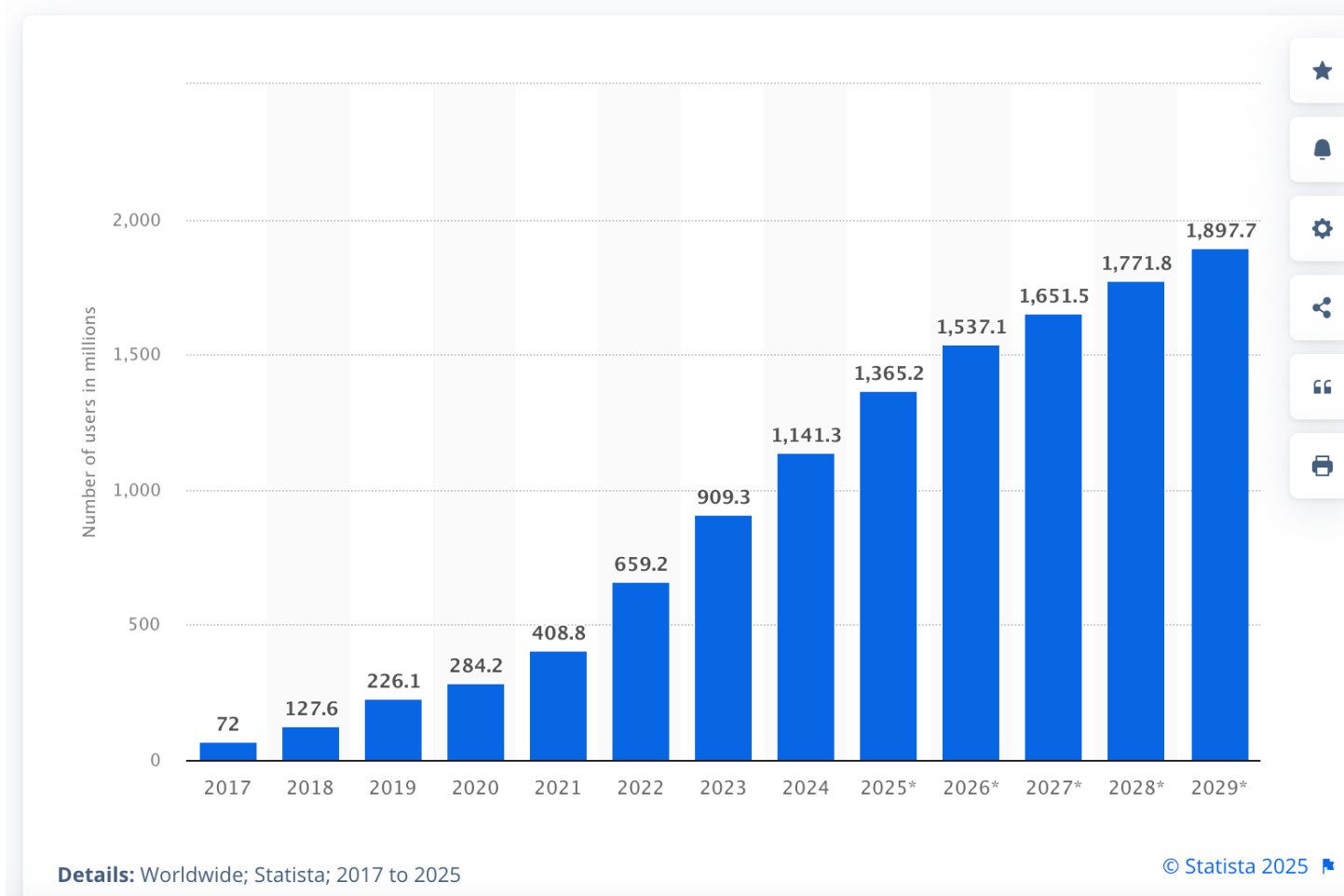
Details: Slovenia; Statista; 2020 to 2029

© Statista 2025

TikTok

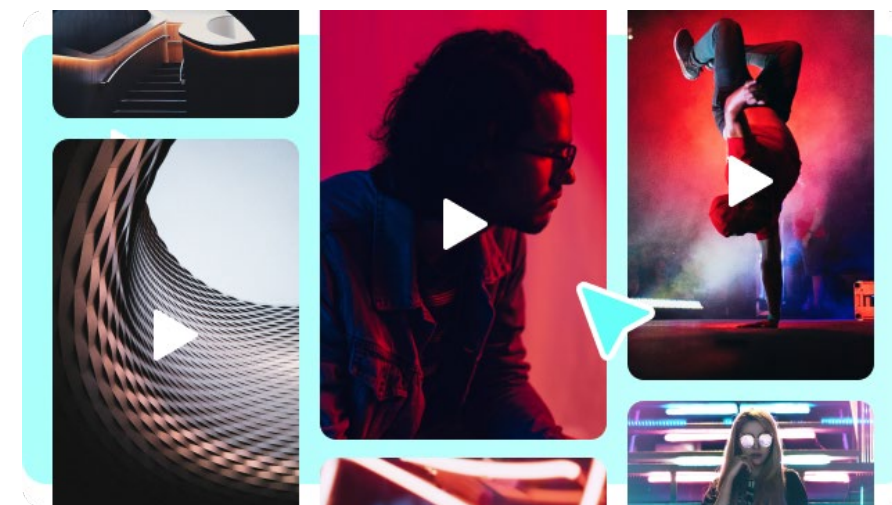
Number of TikTok users worldwide from 2017 to 2029

(in millions)

TikTok

- Številne možnosti uporabe:
 - Ustvarjanje videov v znakovnem jeziku.
 - Možnost ustavljanja in ponovnega predvajanja videov.
 - Shranjevanje in deljenje videov.
 - Samodejni podnapisi (auto-captions).
 - Možnost ročnega dodajanja podnapisov.
 - Pisni opisi in komentarji.
 - Prilagoditev prikaza besedila.
 - Dueti in sodelovalne funkcije.

Digitalna vključenost oz. udejstvovanje

- Raznolika vedenja, kot so širjenje dosega (deljenje ali posredovanje), afektivne ocene (všečkanje) in razpravljanje (komentiranje) (Davies, 2024).
- Tako aktivna kot tudi pasivna potrošnja vsebin na TikToku, kjer uporabniki gledajo, všečkajo, komentirajo, delijo ali shranjujejo vsebine oziroma uporabljajo posebne funkcije, kot je ustvarjanje duetov.

Izzivi gluhih in naglušnih uporabnikov

- Izguba zvočnih informacij v video vsebinah.
- Oblike podnapisov (Zarate, 2021):
 - Scroll-up – besedilo se pomika navzgor.
 - Pop-up – besedilo se pojavi v celotnih vrsticah.
 - Paint-on – besedilo se izpisuje sproti z govorom.
 - Cinematic – oblikovani kot filmski podnapisi.
 - Dynamic – sinhronizirani z zvokom, poudarijo govorjene besede, vizualno prikažejo jakost zvoka.

Izzivi gluhih in naglušnih uporabnikov

- Video, ki prikazuje različne tipe podnapisov

Izzivi gluhih in naglušnih uporabnikov

- Omejitve podnapisov: ne zajamejo prozodije (melodija, glasnost, tempo), kakovosti glasu (mlad, star), razpoloženja govorca (utrujen, vznemirjen) ali čustev (jeza, veselje, žalost) (Hong idr., 2010).

Pregled literature:

ovire pri digitalnem udejstvovanju

- Nepodnaslovljene ali avdio-centrične vsebine povzročajo frustracijo in občutek nedostopnosti (Mack idr., 2020).
- Standardne metrike, kot je Word Error Rate (WER), slabo odražajo dejansko uporabnost podnapisov za gluhe in naglušne uporabnike (Kafle & Huenerfauth, 2017).
- Dejavniki, ki bistveno vplivajo na uporabniško izkušnjo s podnapisi (Chavez, 2024):
 - natančnost časovne usklajenosti podnapisov,
 - enostavnost branja,
 - odsotnost napak v prikazu.

Pregled literature: ovire pri digitalnem udejstvovanju

- TikTok spodbuja uporabo odprtih podnapisov (ni jih mogoče izklopiti ali skriti).
- Manjkajo standardizirane prakse podnaslavljanja, kar vodi do neenotne dostopnosti vsebin.
- Gluhi in naglušni uporabniki poročajo o težavah z (McDonnell idr., 2024):
 - berljivostjo (izbor pisave),
 - neskladnim časovnim prikazom,
 - slabim prenosom zvočnih informacij.
- Uporabniško ustvarjeni podnapisi so različno dostopni.

Pregled literature:

priložnosti pri digitalnem udejstvovanju

- TikTok omogoča oblikovanje skupnosti za gluhe in naglušne uporabnike.
- Večmodalnost, ki povečuje vključenost.
- Gluhi in naglušni uporabniki družbene medije uporabljajo manj pogosto kot slišечи.

Sklepne ugotovitve

- Dvojnost TikToka:
 - platforma z velikim potencialom za digitalno inkluzijo,
 - hkrati pa okolje z izrazitimi ovirami dostopnosti za d/DHH uporabnike.
- Pomanjkljivosti podnapisov:
 - odsotnost standardiziranih praks,
 - slaba berljivost in neusklajenost z zvokom,
 - pomanjkanje kontekstualnih zvočnih informacij,
 - pogosto ne vključujejo ključnih elementov (identiteta govorca, čustveni ton).

Sklepne ugotovitve

- Zgolj tehnološke rešitve ne zadostujejo:
 - Avtomatski in ročni podnapisi brez ustrezne oblikovne prilagoditve ne zagotavljajo dejanske uporabnosti.
- Tveganja:
 - Povečana uporaba TikToka brez dostopnih vsebin lahko škoduje samopodobi, povečuje občutek socialne izolacije in odtujenosti.

Kontakt

izr. prof. dr. Ines Kožuh

ines.kozuh@um.si